

La Terra

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ.

— PASSATGE DE MERCADER,

10, INTERIOR.—BARCELONA.—

SURT ELS DISSAPTES ♦ ♦

♦ ♦ ♦ 5 cèntims ♦ ♦ ♦

Dibuix de M. Ainaud

Sentiments caritatius

—Fill meu, dona cinch cèntims a n'aquest pobre que be'ls mereix. Figúrat que ha treballat quaranta anys a casa.

Parlem, parlant

No he vist *El Ampurdanès* de Figueres, però he vist en un extret telegràfic que *El País* de Madrid comenta un article del esmentat periòdic figuerenç fent entre altres afirmacions, dues de prou importància pera ferne assumptu de discussió.

Una es: que el nacionalisme y'l federalisme son antitètics, y l'altra que'ls catalanistes o son clericals o esceptichs explotadors del clericalisme, o racionalistes tímids.

L'antítesis del federalisme ab el nacionalisme jo no sé com la prova *El País* ni sé si aquesta afirmació ha sigut feta precisament per *El Ampurdanès*, però crech que aquesta sols pot sortir de plomes madrilenyes avesades a parlar sense aprofundir y a tractar de coses que desconeixen per complet.

El federalisme es diferent del nacionalisme (may antitètic) en dues soles coses y encara relatives. Una d'elles es en el fet de proclamar dogmàtica la forma republicana, mentres el nacionalisme no creu escencial la qüestió de regisme.

L'altra es que'l federalisme ha dit la seva paraula respecte la qüestió religiosa en termes de partit polítich, es a dir d'agrupació d'homes d'identich pensament.

Respecte la qüestió republicana sols hem de fixarnos en la existència de nombrosos grups nacionalistes republicans, es a dir homes d'ideals nacionalistes que s'agrupen en l'afinitat de la idea republicana; y respecte la qüestió religiosa està prou definida l'actitut del nacionalisme.

El Nacionalisme no deu, no pot, no té'l dret de proclamar una idea que, independenta de lo que es fonamental en Catalanisme pugui allunyar de l'acció comú no ja a un partit sinó a un sol català.

La qüestió religiosa, com la política, no té en absolut cap influència en l'afirmació de la personalitat de Catalunya. Ho hem dit mil cops y no'ns cansar m de repetirho: Pera la lliberació de la patria no cal més que l'esfors dels catalans sien les que's vulguen les seves particulars conviccions polítiques religioses y socials.

El secret de la nostra forsa no es altra que aquesta claríssima visió dels nostres devers. Y dich la nostra forsa referintme a la de Ca-

talunya tota que ha resistit centenars d'anys de guerra sorda, que havia arribat a un estat d'indiferència del qual ha sabut sortirse per obra d'aquesta mateixa doctrina, que no legisla en lo que no hi ha legislació possible, en les coses de sentiment.

El Nacionalisme no es, no pot esser incompatible o antitètic ab cap grupu ni partit polítich, ni agrupament religiós, ni escamot revolucionari, mentres aquets vulguin la lliberació de la patria.

Entenem que'ls programes polítichs son divises al entorn de les quals s'agrupen els homes d'identich pensar. Y entenem que'l Nacionalisme no té altra divisa que la bandera catalana, al entorn de la qual poden y dehuen lluitar no sols els homes y agrupacions que defensen la idea nacionalista sense militar en polítichs agrupaments, sinó adhuch tots els partits ab programa polítich religiós y social que vulguin y reconguin els drets de Catalunya.

Es desconeixer la realitat volguer suposar antítesis entre'l federalisme y'l nacionalisme.

A lo que s'oposen els federals, o mellor dit, bon nombre de federals es a la idea de constituir a Catalunya un bloc d'esquerres, y crech que encara a n'això s'avinarien els federals ab la sola condició de que el bloc adopti'l programa integre del federalisme.

Y rahò tenen.

GNOM.

TAFANERIES

A Madrid, els cou que corri de boca en boca y per la premsa, la mala nova del estat sanitari en que's troba, havent arribat el cas de dir itir, no sabem per quin motiu, el senyor Sañudo, prohò de l'Higiene.

El Consell d'Inspecció va adelarant cercant un substitut, y més ab les circumstancies en que's troba la capital de l'Espanya, demostrant palpablement la deixadesa que allà hi regna, donchs degut a la deixadesa sanitaria, les malalties contagioses han causat una mortalitat incalculable, qu'en malhora ha volgut amagar fins el propi Govern.

Bé. Ara remembrarem com a cosa que vé a tom, y qu'encara que no es molt bonica la comparansa, serveix pera exemple.

Saben per què s'estiren els cabells nostres ministres, al veure les denúncies que plouen per culpa de

tals o quals persones que havien d'esser les fidels guardadores de la salut del poble y sols han sigut bones per cobrar el sou?

Donchs senzillament: son molts els estrangers que al venir a Espanya, solen visitar Barcelona en primer lloch y després la capital. Donchs, al escamparse la nova de que la gent mor com a mosques de verola y tifus, deixen d'anarhi, portant una perdú que saben béls que viuen dels visitadors.

No es extrany que'ls ministres diguin irònicament que son calumnies de la gent.

Recordem que quan a la nostra bella y envejada ciutat hi explotava un artefacte criminal, posat per mans avuy encara ignotes, la gent que's dol que's fassi públich l'estat sanitari de Madrid, es la mateixa que enviava telegrams al extranger infant (les noves y duplicant els sucesos, estampant en les pàgines de llurs diaris, noves que feyen més mal que les mateixes bombes.

Per què, donchs, ara, aquesta por en confessar que de cada dia creix més a Madrid la malaltia contagiosa, arribant el cas d'haver de treure dels Hospitals malalts encara no convalents?

Y lo més bonich es que segons lleigeix en un dels diaris madrilenys, [dos subalterns de Sanidad han d'atendre a 1300 y pico de malalts! Tal com senten!...

Ah! Desgraciadament a Barcelona hi explotaven bombes y cada dia per altre se trobaven darrera la porta d'una escala cazelas (com deya aquell ranc) que feyen més o menys mal, però que al esser telegrafiada la nova prenia caràcters d'una veritable catàstrofe y servia a la premsa de Madrid pera fer noveles folletinesques y als corresponents de periòdichs estrangers pera escampar la nostra malaltia terrorista pels quatre costats de la terra.

Això ha donat lloch a que un diari yankee hagi pogut dir, al parlar de l'infundit pel qual Barcelona s'ha suposat soterrada per un terratremol, que l'humanitat podia gairebé alegrarse d'aquesta catàstrofe perquè Barcelona era'l cau del terrorisme mundial.

EL CRONISTA ADAM

Cròniques de la Ciutat Espiritual

L'EXPOSICIÓ JUNYENT

Heusaquí que un fet inesperat, ha solragat la nostra Ciutat Espiritual, en aquets dies. Un home ha voltat el mon, un inquiet ha esguardat la vida, un artista ha actuat des del seu eje.

vadíssim lloch d'Observador, y retornat al seu poble, ha ensenyat familiarment als seus tot allò que ha vist, travers la seva ànima d'artista, y ab el seu esperit inquiet d'home moderníssim. Aixís: l'Olaguer Junyent, al exposar els seus dibuixos, ha iniciat entre nosaltres el camí de la «positiva» modernitat «artística». el camí de la literatura y del art nou en totes ses formes de manifestació, l'art dels temps de la inquietut, l'art magnífic de l'impresió y de la expressió transcendental de les coses.

El cronista, en aquelles actituds, movedices, y inesperades, dels homes de les més diverses terres, y dels arbres dels més diversos paisatges, y de les flors dels més insemblants jardins, y de les costums de les més incomparables societats humanes: hi ha sentit profunda y sonorament l'harmonia del viure universal, y la particular harmonia de l'existència de cada un dels vivents.

Aixís en un dibuix, un xinesch sobre una barca, escorrentse sobre les aigües clares d'un riu que s'esmuny entre frondositats florides, es un cant a un home, a un poble, a la vida per l'estat intern del seu poble, y es a l'hora, el dibuix, elevada producció d'espiritualitat, car, es expressió de la visió magnífica del fet testificador d'una gran diversitat universal, accent sublim aquest, de la gran oda a l'universalitat, que cantem els humans ab les produccions nostres.

Y aixís la figurina afnada, de qualsevol gentil passatgera, ajeguda en el divan d'un saló de la gran nau trassatlàntica, parla de tota una altra vida diversa, misteriosa, plena d'abruptes y per nosaltres ignorades grandositats psicològiques. Y aixís mateix un vell asiàtic mercader, doblegat el seu cos feble sota el pes de les llampantes mercaderies, porta noticia de la continuïtat d'una vida antiga, apresada en les planes d'una infantil historia del Univers.

Però, endinçantse un xich més en l'obra del viatger, el cronista, ha observat, com pot observarse en tot acte de trascendencia humana actual, l'afirmació decidida de la «força espiritual» car el viatger, parla del mon y de la vida interna y externa de les humanitats y dels paisatges, per mediació d'unes simplicis simes linies agitades y inacabades a voltes.

Y en aquest dir, «periodístich», d'acusació decidida de l'expressió trascendental, breu y concís, al cronista li ha semblat sentirhi vagament palpar la paraula nova, ab que'l modern poeta deu cantar l'espectacle y la vida d'aquest mon, preparant la vinguda de la paraula dels poetes futurs, lley de paraula extranya que se virà pera endressar odes al nou viure de l'Arroplanía.

AUGUST.

LES REFORMES DE *La Terra*

A la fi podem donar la bona nova als nostres lectors.

D'ensà de la sortida del primer número de LA TERRA, la nostra preocupació constant ha sigut el millorament de les seves condicions materials pera poguer donar extensió y compliment al programa que'ns varem imposar.

Fruit d'un profón estudi de les necessitats de la societat catalana, nasqué la idea d'agermanar d'una manera visible y efectiva les dues grans forces de l'ànima nacional: la intelectual y la popular; es a dir iniciar l'apropament d'una y altra treyentes d'aquest isolament pel qual divaguen, fins a arribar a la transfusió necessaria pera completarse abdués.

El nostre poble no coneix als nostres poetes y aquest no coneixen el nostre poble.

LA TERRA vol, donchs, posarse en condicions pera que un y altres puguin fer coneixensa. Al poble li demana que aportí a les nostres pàgines la manifestació dels seus ideals, el plany dels seus dolors, el càntich de les seves esperances, el seu pensament y la seva ànima tota. Als poetes, son amor a les coses belles, el seu accent enlairador de l'esperit, els seus cants consoladors, el seu pensar lluminich, la seva carícia adreçada a les ànimes adolorides.

Que'l poble aprengui a vencer les seves tristors entrant francament a la noble vida espiritual y que'l poeta aprengui a plorar les llàgrimes del poble y a omplir-se de les seves esperances.

Potser es massa hermós l'ideal nostre pera que fassi entusiastes seguidors en l'hora positivista de la nostra vida nacional.

Però ens encoratja ja desd'ara la

bona rebuda que s'ha fet a LA TERRA en la seva primera eixida y estém segurs de que'ls que ens han seguit de bones a primeres, els qui entre les línies del nostre treball ja han sabut llegirhi l'afany de venir a acomplir una enlairada tasca, no sols no'ns deixaràn sinó que'ls comptem com a base de les reformes que hem resolt introduhir en la nostra publicació.

Sense l'apoy dels que han ben acullit LA TERRA no'ns hauríem pas atrevit a presentarla com ens proposém. Sí a la nostra crida no s'hagués respost com ha respost el nostre poble es ben segur que no hauríem pas pogut realisar aquestes mellors.

La forma que durém a cap a comptar desde'l primer número del més entrant no serà més que l'ensaig de lo que en l'avenir haurà d'esser la nostra publicació.

LA TERRA apareixerà ab nou format ab l'únich fi de posarla en condicions de formar volúm. Se mellora notablement la qualitat del paper y s'augmenta fins a dotze el nombre de pàgines de text, incloent en cada número setze planes de folletí en el qual s'hi publicaran obres escullides, catalanes y extrangeres, de caràcter literari, social, filosófic etc.

Pera el folletí del primer número reformat hem pogut adquirir la excelent traducció que en RAMÓN DE FOIX ha fet de la exquisida obra de **Maurici Mæterlinck**

La Intel·ligencia de les flors

La edició será avaluada ab ilustracions den MANEL AINAUD.

La redacció de LA TERRA pot comptar ab la cooperació de notables elements tant en la part literaria y polítich-social, com en l'artística lo qual ens permetrà mellorar les seccions establertes y crearne de noves, dotant a la nostra publicació d'una escullida y profusa col·laboració gràfica.

LA TERRA no deixant el seu caràcter fonamental de periódich popular donará cabuda a la producció dels nostres mellors literats-poetes y s'ocupará en general de les qüestions literaries, socials y polítiques de la nostra terra y de l'extranger.

A comptar, donchs, del día 3 del vinent Abril LA TERRA apareixerà reformada constant de 12 planes de text y 16 de folletí literari, y's vendrà per tot arreu al preu de 10 cèntims el número.

L'anunci de les reformes que a comptar del número 3 d'abril, portarem a cap en el nostre periódich ha produït un viu interès, no sols entre 'ls nostres literats - poetes, mancats fins are de camp ahont oferir els saborosos fruits de la seva inspiració, sino entre tots aquells

qui's preocupen de la cultura del nostre poble.

Valiosos oferiments de col·laboració ens han sigut fets d'una y altra part, que LA TERRA accepta ab reconeixensa.

Alguns entusiastes lectors del nostre periódich ens han escrit proposantnos l'establiment de subscripció a LA TERRA; y un cop estudiada la conveniència d'aquesta reforma, podem anunciar que admetim subscripcions ab subjecció a les condicions que segueixen:

Catalunya . 1'25 ptes. trimestre
Extranger . 1'50 franchs »

Els abonats a LA TERRA rebràn el periódich a domicili, els de Barcelona y pel correu directament els de fora.

Pera major comoditat dels abonats se'ls repartirà el periódich sense folletí, entregantse'lhi l'obra enquadernada, un cop acabada la seva publicació sense tenir d'abonar cap quantitat.

Als abonats desde'l número del 3 d'Abril se'ls regalarà, si ho solliciten, els 8 números de LA TERRA que hauràn aparegut.

Desd'avuy queda obert l'abonament, pera'l qual omplenis y envihis el present butlletí.

N.º

Abonaments a LA TERRA

En
de habitant al carrer
numero pis desitja abonarse a LA TERRA mitjansant
les condicions establertes.

Barcelona 1 d'Abril 1909

FIRMA DEL ABONAT

Urbanianes

Aquets dies desd'alguns diaris s'han queixat els vehins del carrer del Bruch, tros comprés entre'ls carrers d'Ausias March y Gran-via, de que fá vora un mes que tenen el carrer descalsat y plé de sorra, lo qual els ocasiona les molesties qu'es de suposar y molt especialment als magatzemistes que pera carregar els carros han de fer una hora de camí per les aceres.

Es una mala costum dels senyors contratistes la que tenen de fer

sempre la feyna mirant als seus interessos y sense encaparrarse may, ni sentir escrupols pels perjudicis que pugen ocasionar a altri.

Què hi fá que'ls carretons dels magatzemistes carregats de fato hagin de circular per les aceres y les destrossin?... Què hi fá que les conductores de mobles se tinguin d'aturar a la cantonada encara que sigui al mitg del dau de cases el pis que's desembrassa y que'ls mobles al esser traslladats en males condicions se fassin mal bé? Què hi fá que'l carrer quedi desatés de

tot servey de neteja, si ells no se'n senten y ningú'ls mana?

Y aquí està'l mal, car nosaltres creyem que'l senyor Batlle deuria vetllar pels interessos dels vehins y exigir, obligar a les empreses contratistes a fer les coses ab el respecte degut a tot y a tothom.

Per això nosaltres ens fem ressò de les queixes d'aquells vehins y denunciém al senyor Bastardas l'abús dels senyors contratistes y les molesties del vehinat.

S'hauria d'obligar als contratistes a que quan comensessin una

obra no l'abandonessin com ara fan, car el carrer mereix respecte. Cert es que, malhauradament, a Barcelona ningú s'encaparra gaire ab lo que's fá al mitg de la vía pública.

Per aquest camí, si's repeteix l'exemple del carrer del Bruch, quan hagin d'empedrar una vía, més valdrà que no hi posin sorra y aixís els vehins podràn indemnissarse de les molesties sofertes, plantant cols o patates al mitg del carrer, car tot tindrà prou temps de ferse y de cullirse.—ACADEMUS.

La qüestió de l'analfabetisme

La clau de l'enigma

Estatístiques ab trampa

Se recorden els nostres lectors d'aquell enrenou que s'armà temps endarrera ab motiu d'unes estadístiques segons les quals a Catalunya hi havia molts més analfabets que no pas al mateix ronyó de la Castella castellana? Se recorden dels articles del casi célebre Royo y Villanueva, entusiàsticament acullits per la premsa anti-catalana com una demostració irrefutable de l'inferioritat de Catalunya respecte a les demés terres hispàniques?

Donchs tot aquell edifici de malvolenses s'ha enfonsat tot d'una. Un dels que sortí a reforsar les xifres de'n Róyo, el senyor Navarro Salvador, es el que sense voler ha descobert la tàctica de les estadístiques que contra nosaltres s'esgrimien.

El senyor Navarro Salvador ha decidit dedicar-se a les estadístiques, treballs de paciència sobretot, pera veure si a falta d'altra cosa, conseguia fer-se célebre ab això. Temps enrera publicà una estadística dels analfabets continguts en les llistes electorals. Resultava també que les terres de la *meseta* eren superiors en cultura a les de Llevant, entre elles Catalunya. Novament la premsa de Madrid repicà les campanes esquerdades del seu cloquer.

Fins *La Epoca*, el portaveu de'n Maura, el diari *sesudo* per excel·lència, se cregué en el cas de dirhi la seva, ab visible satisfacció.

Veritat que aquelles estadístiques eren molt extranyes? Y tan si ho eren! Com que hi ha trampa en les xifres que contenien! La trampa no la feren precissament ni en Royo y Villanueva ni en Navarro Salvador. La trampa, la gran trampa, està en el cens.

Anemho a veure.

Acaba de publicar el senyor Navarro Salvador l'estadística de l'analfabetisme a l'exèrcit espanyol. Y aquesta, que es autèntica, demostra la falsetat de les altres.

Tenim que en el reemplàs de 1905 donà el següent resultat: No sabien llegir ni

escriure. 39'61 per cent
Dellestrejaven . . . 39'61 » »
Sabien llegir y escriure. 20'78 » »

Les xifres no poden esser més eloquents. A primera vista resulta

que a la vora del 40 per cent no sabien llegir ni escriure. Y si això passa en els joves y en els homes, qué passarà ab els vells, les criatures y les dones, hont es molt superior el contingent d'analfabets? El 40 per cent en els quintos representa al menys el 65 per cent en el conjunt. Y, donchs, com queden aquelles xifres del 20 al 30 per cent ab que s'adornen certes províncies castellanès?

Però lo millor del cas es aquest altra 40 per cent aproximat de quintos que no més delletregen. Aquestos son analfabets efectius, y per lo vist, en les fulles del censos general y electoral figuren com si sabessin llegir y escriure.

Encara hi ha una nova trampa. El diari madrileny *El País*, al comentar la darrera estadística del senyor Navarro Salvador, la denuncia francament.

Vegis lo que escriu a propòsit d'això el diari esmentat:

«El señor Navarro Salvador, que ha hecho estudios estadísticos muy notables, acaba de publicar uno en el *Heraldo* que debe espantarnos. Los anteriores del mismo autor, comparando la cultura primaria de las provincias, no nos convencieron del todo. La estadística dice en números que en tal provincia del centro son más los que saben leer y escribir que en Valencia, por ejemplo. Y los números no mienten, pero engañan. Los que pasaron por la escuela en las aldeas leonesas, por ejemplo, aunque en el padrón figuran con un sí en la casilla que preguntan si saben leer, no vuelven a leer nada después de salir del Colegio y olvidan pronto lo poco que aprendieron. Y como no leen, ni oyen hablar en público, ni se interesan por la política, que es bueno ó malo y seguramente deficiente un medio educador, vienen a quedar al cabo del tiempo por debajo de Valencia...»

Se veía claro el error, no de las estadísticas sino de las deducciones que de ellas se sacaban, en los cuadros relativos al censo electoral y el analfabetismo.»

Ho comprenen ara els nostres lectors? En algunes províncies espanyoles se fa figurar com a gent que saben llegir y escriure als que son realment analfabets.

Ja tenim, donchs, aclarit el mis-

teri. Ja tenim l'enigma descifrat.

Certes províncies figuren ab menos analfabets que les de Catalunya pel motiu de que al cens hi ha trampas a l'engrós.

El senyor Navarro Salvador, tot jugant ab foch s'ha cremat els dits.

Els catalans ja ho sabem del cert ara. Que tornin a venir els Royo y Villanova y demés sabis per l'estil a parlar del major analfabetisme de Catalunya. Aquí n'hi ha molts per desgracia. Però consten al cens com a tals, y no com a gent que saben de lletra. La clau de l'enigma ha aparegut.

Eureka! Eureka!

De bones y de noves

A Romea hi ha un, diguemne actor que s' diu Joan Torelló. Aquest bon senyor, pot ser mogut per les corrents de germanor que varen iniciar els fresquíssims estudiants de la «Estudiantina Vallisoleana», va tenir una genial pensada.

Sàbeu quina?

Donchs la de representar en el día del seu benefici una, diguemne obra, del senyor Linares Rivas titulada *Porqué sí*, aixís en castellà.

En Torelló es un homenet que sent petites gelosies. Ell en el seu petit interior d'actor de la *legua* està *ressentit* de la gloria den Borrás y vol tirar per gloria. Ell en les hores íntimes de solitud recita davant del seu catre versos castellans y després se fica al llit satisfet del seu *acent*.

Y somia ab princeses madrilenyes que li supliquen amor y ab éxits y honors y corones de llorer...

Al despertar d'un d'aquets somnis va concebir la idea de mostrar al bon públich del Teatre Romea les seves altíssimes condicions y les va demostrar.

Se deya si en Torelló *ceceaba* mellor qu'en Mendoza. Posava *ces* a tot arreu.

Zabe usted?

L'endemà del seu benefici els vehins varen véurel triant diaris. Y's diu entre bastidors que va enviar al Rey el diari que mellor parlava de la seva pensada.

Lo més trist es que'l paper ridícol ha caigut sobre tots els simpàtics actors de Romea. El companyerisme també té unes coses!

Socialistes!!! Cap al bloch! qu'el *Liberal* ho diu.

Què? el bloch no va a l'hora? Pitjor per vosaltres que teniu periòdichs sense lectors y celebren meetings sense oients. Si'n fossiu del bloch ja'n tindríeu de lectors y oients. Mireu en Moret.

Quant es va formar la Solidaritat tots els polítics madrilenys hi varen dir la seva: en Maura qu'era un *montón*, en Moret que no tenia rahó d'esser, els demòcrates y els

lerruxistes la combatien dihent qu'el lobo no podia juntarse con el conde y ara per tot surten blochs hasta a Jaen sembla que n'hi cauà un.

Això ja no es un *montón*.

Això es un *montón de montones*.

✱

Els demòcrates sembla que volen pendre actituds enèrgiques contra'l Govern. «Ara và bé, Canalejas, té felicitó; jo'm poso al teu costat...» S'assegura que'l senyor Maura estarà realisant gestions pera tranquilisar als demòcrates oferintlos una senaduría vitalicia ¡¡¡!!!

✱

Llegeixo mes amunt: Els lliberals pretenen treure partit dels atachs que'l senyor Sánchez Toca ha dirigit al Govern y al senyor Maura, dihent que la rituació dels conservadors queda quebrantadíssima.

Ells de tot ne treuen partit, però principalment de la llana.

✱

Llegeixo més avall: Se calcula que hi han 3 000 obrers sense treball (a Córdoba).

S'assegura que may s'havia vist una crisi igual.

En la mateixa plana: Sevilla-Els arcaldes de varis pobles d'aquesta provincia, han visitat al governador civil pera expressarli la gran crisi agraria y la gran miseria que regna entre ls obrers.

Aquets han assaltat les Cases Consistorials en alguns pobles, demanant pa.

Que continui la gresca.

✱

El senyor M. Puig y Galzerán ens comunica que s'ofereix a donar conferencies a totes aquelles societats que ho sollicitin, sobre'l tema «La higiene y alimentació positiva.»

Deuen enviarse les sollicituts al Centre de Mossos d'hotels y Restaurants de Barcelona, «La Concordia», Mendizábal, 4.

✱

Què passa, senyors? Alguna cosa de grave deu haverhi. Fixinse en els fenòmens següents:

Durant tot lo que va de més don Miquel de Unamuro no ha donat cap conferencia contra Catalunya.

Ni en Royo y Villanova ha publicat cap estadística.

Ni en Grandmontagne ha escrit cap article parlant dels *batanes*.

Això es tant inusitat, tant excepcional, que no's ho podem explicar satisfactoriament.

Esperém que'l temps desifri l'enigma.

Mentrestant, els catalans podem dormir tranquils.

Per més que'l nostre desitg es que diguin moltes coses els enemics de Catalunya. Quan parlen, ens divertim y riem tant, que al callar ells ens posem tristos.

Que parlin, que parlin, donchs.

✱

Diàlech cassat al vol pels carrers de Barcelona:

—Encara no he pogut averiguar que vol dir el nom de *La Tatersal* que duen aquets omnibus.

—Ni ho sabràs may. Aquest nom no'l pot entendre ningú.

—Y perquè?

—Perquè es degut an en Valenti y Camp. Es catastròlich!

Fa alguns temps que a Barcelona son recullits pel carrer alguns borraixos. Es cert que son poch, comparats ab els que a Madrid se recullen. Però això y tot la cosa no es agradable.

Nosaltres ens preguntavem dies passats: son catalans aquets borraixos que a Barcelona se recullen?

La contesta ens la donà dies enrera un dels aludits, el qual, conduït per un guarda urbà cantava la següent cansó de la seva terra:

Málaga, ciudad bravía,
con cuatrocientas tabernas
y ninguna librería.

El retràs en la discusió de l'acta den Lerroux portarà qua.

En veritat no compreníem clarament la causa d'aquest retràs, quan tan per part de les minories republicana y lliberal, com per part de la solidarista, cap obstacle ha de posarse a l'aprobació de l'acta.

La rahó del retràs es senzillament que en Lerroux no vol venir.

Y ja sabem que no hi ha pitjor sòrd que'l qui no vol sentir.

Parlant d'aquest assumpte den Lerroux ab caracterisats polítichs de la Solidaritat, en tots ells hi hem descobert el desitg de que en Lerroux pugui aviat asseures en els banchs del Congrés.

En Lerroux ho sab y te por.

Refug la controversia devant de la opinió general, com l'ha refugida tants cops devant del poble de Barcelona.

Li va millor el paper de desterrat que'l de derrotat y l'home es cuileix el primer.

Torném ab l'apostol:

No sabeu per quin motiu en Lerroux no vol tornar per ara a Espanya?

Si'ns prometen guardar el secret, els ho diré.

El caudillo no vé perquè té por.

Por? Ell por? *Quién dijo miedo?*

Sí, té por. Però no's creguin pas que'n tingui de la presó, ni de la revolució, ni dels inglesos.

No: ell té por del terratrèmol que un sabí francès ha anunciat pel dia 20 d'aquest més.

Un terratrèmol es una cosa massa forta per en Lerroux. Fora dels terratrèmols, es l'home més valent del món. Presenteuli comptes de mil, deu mil y fins cinquanta mil pessetes, y l'home aguanta ferm. Però un terratrèmol?

Quí sab si aquest fenòmen telúrich l'han preparat els solidaris pera veure si així acaben ab en Lerroux. A la Casa del Pueblo prou s'ho creurien així mateix.

Van arribant periòdichs estrangers donant compte del terrible terratrèmol que ha destruït Barcelona.

El canard es intencionat.

Ho podem assegurar perquè els aixerrits que a falta de bombes han inventat la bola del terratrèmol, tement que l'espectacle d'una ciutat demolida portés a Barcelona aflluència d'extrangers, no's descuiden d'afegir que cada dia se senten noves sotragades.

Crech que l'Ajuntament de Barcelona té'l dever d'obrir una enquesta pera averiguar quins son els corresponsals a Madrid dels diaris estrangers que tals noves porten, y perseguirlos criminalment per difamació.

Qué m'hi diu en Zurdo!

La nova dels terratrèmols de Barcelona ha coincidit ab l'anunci de la celebració del Congrés Esperantista a la nostra ciutat.

No'ls sembla que son dues mosques que's poden ben lligar per la qua?

Y ara que parlem del Congrés Esperantista y del Ajuntament, no serà per demés que cridem l'atenció d'aquest respecte la importància y l'interés que ofereix pera la nostra ciutat la celebració del Congrés Internacional d'Esperanto.

Barcelona ha d'agrahir la distinció que se li fá y ho ha d'agrahir fent tot lo que pugui pera que'ls milers d'extrangers que'ns visitaran per aital motiu s'emportin una bona impressió de la nostra ciutat.

L'Ajuntament, fins ara no ha fet més que oferir pera'ls primers Jochs Florals esperantistes... esgarifeuse! un volum tractant, en castellà, de la Peste d'Oporto.

El Comité ha refusat el volum creient que's tractava d'una rifada. Y si no ho es ho sembla.

Dies enrera se parlava de proveir la vacant que deixà en Sanllehy en l'alcaldia de Barcelona.

Jo no sé perquè'ls ministerials s'han de preocupar d'aquestes coses vengent que per rés els hem de menester.

Al capdevall també'ls resulten inútils tots els esforços en buscar un home d'altura puig quant *ca huen* encara es més sensible la caiguda, que fins se'n ressent tot el partit.

Creyeume, deixeu la qüestió dels arcaldes y de les arcaldades, car nosaltres el preferim ben popular que no exposat a caigudes.

Que es lo que passa als homes d'altura.

A Madrid diuen que'ls tres punts que ocupen preferentment l'atenció dels periodistes son: el tifus, el debat de comunicacions marítimes y l'incident del Senat entre'l ministre de Foment y el senyor Sánchez Toca.

Es singular lo dels periodistes madrilenys: s'acaba la qüestió de la llauna y comensen de nou ab el tifus, resultant una cadena continua de grans qüestions, que diuen ells, ab llaunes y epidèmies.

Anem a dir qu'es la seva professió...

Se diu que en Giner de los Rios s'ha fet célebre a Madrid per la seva inexperiència política, y l'últim cas el va donar dirigintse al ministre de Gracia y Justicia, pera demanarli l'indult de periodistes que sofreixen condemna per la llei de jurisdiccions, essent cosa del tur de Guerra, quines recomanacions enviades per instància al Suprem han corregut de relatoria en relatoria, retornantli de totes

parts per no tenir coneixement d'aitals procesos.

Pobre senyor Giner. Cap a les seves velleses com s'ha de veure pel seu mal cap. Ni en Sol ho faria pitjor qu'ell.

Retiris, creguim, retiris.

El senyor Besada ha dit que les darreres plujes han influït en la cotisació dels blats a Castella baixant els preus.

Emprò'l pá va molt car y pels pobres serà impossible nodrirse ab aquesta primera materia que hauràn de mirarse com si fos pastat ab farina feta de perles... y aigua de Colonia.

Llegeixo:

S'han realitzat grans reformes al mobiliari de la secretaria del Govern civil, construintse noves taules y armaris papereres.

Y les reformes del servey quan vindrán?

Tant mateix ja seria hora.

Segons noticies, son bastants els obrers qu'han mort d'inanició en varies poblacions andaluses.

La setmana passada deyem ja lo mateix, y cada dia s'van agravant les crisis obreres.

Sort que'l Parlament es obert!

En La Cierva, parlant del tifus, ha dit que no pot considerarse l'existència d'una epidèmia si no alcanza la xifra d'un cinch per cent.

Suposem per un moment que aquest cinch per cent fossin ell y la seva familia, llavors tal vegada declararia l'existència y fins procuraria combatrela ab més empeny que no pas are.

A Bilbao de 6,351 vots socialistes han resultat falsos 3,794 emesos per menors d'edat, morts, extrangers, etcètera, etc., per lo qual s'ha declarat nula l'elecció del vocal Alfred Achucarro.

Si que miren prim aquesta gent. Això aquí en temps den Planas hauria sigut una moralitat, y si miréssim alguns censos que tenen representació, no n'hi trobaríem poch de morts.

Per això no cal mirar tant prim.

Llegeixo:

«A Cadiz hi ha una forta epidèmia de «grippe»

Està vist, no podrem sortirne de les epidèmies.

Ahont son els desinfectants?

L'home fort

Ben sovint les coses qu'esdevenen ens fan girar camí. L'es d'absolut existeix en la natura y sols quan l'home abasta la creensa de que la Rahó es en ell y té perseverança y no escolta, ni veu, ni creu les realitats del seu entorn, sols aleshores s'atansa a lo absolut.

Emprò es un engany.

Encare hem de conèixer aquell ideal de la ferma voluntat. Es épi-

ca l'actitut del home de voluntat ferma; es bella y es enamoradora, però está exposada a perills. Un d'ells es que la perseverança en la consecució de l'ideal no esdevingui tossuderia, per tant apasionament, mal demolidor que, com les begudes alcohòliques, es més fort que l'home y que la seva voluntat.

L'home fort, tossut o perseverant dona'l bell espectacle de la seva actitut, però'l seu geste es no més que bellesa plàstica. A voltes se creu lluitar ab l'adversitat y no lluita més que ab sí mateix.

L'home fort esmersarà aleshores inútilment les seves forces.

Jo mi he dit molts cops si l'home fort es solament aquell qui sab abandonar en un moment l'adversitat pera combatre la nova adversitat, la més actual.

Això'ns duria, es clar, a la consagració de la Evolució.

Y per això he dit al comensar que sovint les coses que esdevenen ens fan girar camí, perquè l'Amich se cregué durant tota la seva joventut posseïdor de la rahó y era enemic del evolucionisme en tota cosa.

Creya en el camí dret y creya seguirlo y esser útil al mon. Ben aviat les circumstancies varen dur a la nostra societat nous aspectes de problemes a resoldre. L'acció del poble s'orientà vers camins que l'Amich cregué un dia esgarriats, y com que l'Amich era home fort, abandonà el carro daurat y pesant de la seva rahó, y s'abocà a guaitar Madona Realitat.

Y's va preguntar:

Ahont es la Rahó?

Es en les coses que viuen, que palpiten, que son, o en les que, totes esperit, se forgen en la nostra ment?

Y va reflexionar:

Per què el concepte de rahó no pot esser tampoch absolut?

Y si ho es, per què la Rahó va quedant bellesa esperitual, teoria hermosa allunyada cada dia més de la Realitat?

Es veritat la Realitat?

Diem que es héroe aquell qui un dia trobant o creient trobar la Rahó, adressa tots els seus esforços, tota la seva vida, a durla triomfanta entre'ls homes y mort sense esser oit dels homes.

Y respectem molt poch, y tenim terminologia despectiva per aquell qui per camins tortuosos ha arribat a un fi que no s'havia proposat al comens, y hi ha arribat conduït per la mà de l'Actualitat.

Y si això fos una injusticia?

Y si l'héroe, l'home fort, de debó fos el darrer y no'l primer?

Voleu proesa més alta que la de domar la voluntat y l'esperit y la rahó fentla esclava dels adveniments?

J. M. F.

ESPERANTA FAKO

El passat diumenge tingué lloch en el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Indústria, d'aquesta ciutat, una reunió magna d'esperantistes convocada pel Comitè d'organització del vinent Congrés Internacional pera donar a conèixer els treballs per dit Comitè realitzats, aixís com per indicar el camí que pensa seguir en l'avenir.

A les quatre y deu minuts, ocupant la taula presidencial tot el Comitè, exepte'l senyor Miquel Cases, caixer, per estar malalt, el president del mateix senyor Pujulà declarà obert l'acte dient que la reunió que en aquells moments tenia lloch, no tenia precedents en la organització dels Congressos, mes per haver arribat fins al Comitè alguns rumors de desconformitat ab el seu procedir no havien reparat ni un moment en exposar públicament els treballs externs del Congrés, ja que'ls interns no debien ferlos públics per no malograr l'èxit del mateix, aprobant *per unanimitat* la celebració d'aital reunió.

Concedí desseguida la paraula al senyor Antón Sabadell vispresident del mateix, qui després de suscriure les paraules anteriorment dites pel senyor Pujulà y de fer constar que ell havia assistit als quatre Congressos anteriorment verificats, encoratjà a tots que contribuissin ab la mida de les seves forces a l'èxit del mateix, pregant que comunicuessin al Comitè totes aquelles proposicions o projectes que creguessin resultarien en profit del major lluíment de la reunió mundial esperantista que tindrà lloch en Barcelona del 5 al 11 del vinent Septiembre, ja que per aquest l'hi podrien passar desapercibuts quiscuns detalls per més que sigui gran l'entusiasme de que estan posseïts.

Parlà tot seguit el senyor G. Vila Roca, president del Sub-Comitè dels primers Jochs Florals Esperantistes. Manifestà que al moment de conèixer la decisió del Congrés de Dresde de celebrar el vinent en Barcelona, alguns companys de «*Vilasara Stelo*» iniciaren la idea de fer conèixer a tot el món una de les costums més preuades de Catalunya per medi de la celebració d'uns Jochs Florals en Esperanto. Comensaren els grans treballs d'organització quan el Comitè del Congrés proposà ajuntar l'hermosa festa de Catalunya ab la festa literaria que anyalment celebra el periòdich esperantista de París *La Revuo*. Aceptada aquesta proposició oficialment y ab entusiasme per la societat «*Vilasara Stelo*» y d'acort ab elles s'anomenà un Sub-Comitè, ja conegut dels nostres llegidors per haver sigut publicat en un nombre anterior, el qui s'encarregués especialment de la seva organització. Els treballs externs d'aquesta Comissió estan sintetitzats en la tercera circular oficial del Congrés, això es el haver consegut el nombre de 41 temes y premis pera la festa que tindrà

lloch el dia 8 de Septiembre. Es lamentà de no poder ésser més explícit proment fer públics ulteriors acorts en les vinents circulars.

Tot seguit parlà el senyor Ramón Claramunt, president de la comissió de allotjament, el qui en breus paraules manifestà que ja que l'interès dels acorts de la seva comissió eren més pels estrangers que pels catalans, se limitava a dir que hi hauràn tres tarifes d'allotjament a rahó de 5, 7'50 y 12'50 francs per dia y persona compres l'habitació y menjar.

Per estar en aprovació una nova tarifa de trens especials no pogué indicar l'import del viatge pels congressistes desde la frontera fins a Barcelona.

El Dr. Jascinto Bremón el succehí en l'ús de la paraula. Siguent el delegat del Comitè en la important secció de Propaganda manifestà que havia ofert el títol de *membres delegats* de dita comissió als presidents de totes les Societats Esperantistes de fora de Barcelona y que constituïrien els *membres efectius* de dita comissió els presidents de les de Barcelona. Se lamentà de que'l major nombre de títols de congressista venguts fossin a persones estrangeres, encomiant als assistents a que portessin al si de les seves societats respectives el desitg del Comitè de que'ls seus membres comprin prompte aquell títol que donarà dret a assistir a tots els actes y festes oficials del Congrés.

Tornà a parlar el senyor Pujulà y Vallés y digué que aquí, com per tot arreu, ab lo que's mirava al intentar realitzar un gran acte era primerament ab l'entusiasme y després ab els diners. Entusiasme y diners'n foren promesos al convidar als esperantistes a que's vinguessin a reunir en nostra ciutat l'any actual. Vingué la realització de nostre intent y l'entusiasme respón més a l'extranger que entre nosaltres; les entitats que'n havien promés la seva material ajuda resten mudes a nostra demanda. Es indubtable que l'ajuda vindrà, mes en espera d'aquesta els bons esperantistes barcelonins que sostenen aquells 56 cursos y formen aquella unió de Societats, tenen el dever de donar mostres d'entusiasme pràctic; unes quantes mil pessetes més o menys en vigílies del Congrés no representaran lo que are alguns centenars, ja que en aquelles fetxes tot serà decidit. Al extranger, ahont no hi han tantes Societats perque la gent no anhela títols, tenen aquestes en sa major part una costum que bé podrien imitarla les nostres; ella pel seu compte compra les cartes de congressistes d'aquells individus per qui, vivint en el país del Congrés, fora massa carregós el desembutxacarse de moment 10 francs, y va r cabant aquesta quantitat ab pagaments setmanals.

Acabà l'acte manifestant que un altre medi d'ajudar al Comitè era comprant les dugues classes de postals que aquest ha editat, a quin efecte el Comitè n'havia portat, pera vendre, alguns cents exemplars que foren despatxades al moment.

S. JUYM F.

Vulgarisació científica

De vegeterisme

Son en gran nombre ja'ls adeptes d'aquest genre de nutrició; de jorn en jorn les idees vegetarianes van extenentse y deixant sentir la seva influencia en totes les nacions, y cada dia més se formen agrupacions y societats destinades al foment del vegetarisme, considerant-lo com una mena de redempció física y fins moral de la humanitat. Y diem també moral referintnos a les curioses idees exposades pel doctor Juli Grand ab relació als efectes morals del règim vegeterià, de les que'n ocuparem en un proper article ja que avuy constitueix això un problema de palpitant actualitat científica y fins humanitaria.

Sense declararnos acèrrims partidaris del règim vegeterià, no per això li barrem el pas; molt al contrari, l'estimem com una saniosa

reacció al règim essencialment *carnívor* que d'un modo especial en les classes elevades de la societat, ha sigut fins ara una font de malalties que potser ab una ben entesa alimentació mixta, com reclama nostre organisme, s'haurien evitat. Per la influencia que poden deixar donchs en nostre genre d'alimentació les doctrines vegetarianes, neutralisant els efectes de l'abús de la carn, s'ens fa altament simpàtica la ferma campanya iniciada ja fa alguns anys pels vegetarians.

Deixant ja com a sentada la nostra opinió dita entre ratlles de que un ben entès règim mixte ha d'ésser el més apropiat per l'organisme, cal que fem present als qui se senten empesos per l'influencia vegetariana, un perill de que son pochs els que se sostreuen y que obeeix al prejudici de la carn.

Molts dels que abandonen la seva nutrició acostumada pel règim vegeterià, creuen que pera no morir d'inanició al cap de poch temps,

els hi precisen pera substituir la carn, grans quantitats de llegums de tota mena, cereals y fruites, tendres y seques, degut al equivocacat prejudici de que la carn es l'aliment per excelencia que produeix la forsa y que pera equipararla deuen ingerir en quantitat lo que ls hi sembla perdre en qualitat.

Això es una gran equivocació, car els aliments senyalats pera un règim vegeterià son extraordinariament rics en elements nutritius; per tant es absolutament indispensable la moderació que cal sempre en el menjar.

Ja es cosa prou sapiguda que'ls que menjan molt son els que donen el més gran contingut de malalts y que la majoria dels exemples de longevitat ens el donen persones extremadament parques.

En aquest abús es deu moltes vegades el que les proves efectuades per moltes persones pera adoptar el règim vegeterià no hagin donat el resultat que s'esperava y

s'hagin vist obligades a abandonar el sistema.

Es una observació que fem sincerament, pera que'ls que vulguin ensajar aquesta alimentació, no ho fassin sense les precaucions degudes, que no donguin per malograt el seu experiment, si no es fet a consciencia y no atribueixin a falsetat de les doctrines lo que pot molt ben ésser causa de sa intemperancia en el menjar.

DR. ZEUS.

En el nombre vinent: Parlem dels ulls.

Guimerà

A mos amichs del C. N. C.
y demés companys de Catalunya.

Guimerà, Guimerà... com sona, amichs aquet nom despertantnos armonies de recorts y revifant esperances. Ell y Verdaguer son els qui més han infiltrat en els cors dels catalans els més grans sentiments y el sentiment es qui desperta les energies que mantenen ferma la voluntat.

La segona Joventut del Renaixement de nostra Catalunya a la que perteneix en Guimerà ha sigut gloriosa a tot serho: Mila y Fontanals, Marián Aguilo, Rubio y Ors, y tants altres il·lustres patricis que foren de la primera, orgullosos y satisfets podrien mostrar-se de la seva obra, encar que altre mèrit no tingués, sols per l'honor d'esser precursora a la generació Guimerà.

Y ara amichs, perméteume, encara que siga jo prolà en l'art d'escriure, que deixantme portar per la veneració y entusiasme m'atreveixi a parlarvos del il·lustre poeta.

Ell es el dramaturch que portà al nostre teatre una renovació grandiosa. De les ingènues, y no per això menys respectables manifestacions de la primera època teatral, ab ell passa a les altes manifestacions artístiques; les seves obres se reflexen esplendoroses de poesia, es ell el qui ab tot y esser la seva obra catalana a tot serho, es universalment comprés, com ho prova l'èxit cada dia creixent del seu teatre en els escenaris del mon civilisat. El secret del seus triomfs no es pas altre sinó que en cada un dels seus personatges. «Manelich», «Blanca», «Ferrán», «Tano», «Gala», «Jan», etc., son essers vivents; y per damunt de cada una de ses obres com *Mar y Cel*, *Mestre Olaguer*, *Lo fill del Rey*, etc., hi veiem surar un noble ideal humanista y una tal coneixensa de la vida que no es extrany que puguin arribar fins al poble les seves grandioses visions de poeta.

Si grans y merescuts son els seus triomfs de dramaturch, en les seves poesies es ahont se manifesta més altament la seva obra literaria. Es el poeta de cor gran entre'els grans, de vasta intelligencia y exuberant imaginació, es el poeta de les grans passions y el seu art se reflexa ab aquella senzilla magestat de la veritable poesia que a través dels temps y dels diferents pobles se manté esplendorosa.

Mireu de ses poesies aquella titulada *Trànsit*, y si la dissort ha ferit vostre amor filial, comprendreu la forsa del poeta. *L'any mil* es un himne al progrés humà. La riquesa extraordinaria d'imatges y armonies y la idea que'l poeta ens manifesta ab forsa vigorosa fan que

al mateix temps que nostre esperit se transporti en emoció, la nostra ànima s'enlaira corpesa de tanta grandiositat. Y *Maria de Magdala*, *Tres cartes*, *Al ferse nit* y tantes altres dignes germanes! Però no sé estarme de parlarvos d'algunes nascudes al caliu del seu patriotisme com *Poblel* y *El cap de'n Joseph Moragas* que talment sa paraula sembla que espurneja foch d'indignació y *Indibil* y *Mandoni* en que s'hi veu l'épich qui descriu ab mà ferma la tragedia dels dos hèroes Hergetas, en la que hi sura tot l'esglay y esgarritansa d'un poble brau que per sa llibertat y atuhit sols veu horrors; y *El darrer plany de Claris*, que en mitg de les ombres que envolcallen aquella Catalunya canta la nova aubada de nostra Nacionalitat; y per fi, *La mort de'n Jaume d'Urgell* y *Redempció*, aquesta escrita molt posteriorment y'm pareix que vulgui rectificar aquell final pessimista de la primera que diu: «Adeu patria volguda, jo fino avuy tu finiràs altra hora» ab aquell altre de *Redempció* que diu:

Més lo Sant Crist del avis
—a Balaguer s'està
damunt del nostre poble
—els brassos aixamplant
y'ls ulls girats a terra
—per veurel aixecar;
que ja ha rentat sas culpes
—y sent la llibertat.

Més no acaba pas aquí l'obra del nostre Guimerà qui només com a literat fora ben bé prou pera esser orgull de nostra patria. Ell es el poeta veritat y com a tal la seva ànima es més gran per sentir y comprendre la patria en el més alt sentit.

Ell, poeta, comprén que Catalunya es gran y son cor tot esafany de veritat per ella. Y sabedor dels devers per la patria no repara en esmersar un caudal d'energies y riqueses per fer arribar al cor dels catalans el sentiment y afany de justícia, y per això si mirem un poch enllà dels temps seus en ell veurem el periodista de *La Renaixensa*, sincer, desinteressat y lluitador, el revolucionari president de l'Ateneu, el president dels Jochs Florals quin discurs li prepara a Madrid la mala rebuda de *Judid de Welp*, el que prén part activa en les primeres Assamblees de l'«Unió Catalanista», el que tans pobles de Catalunya ha seguit en gloriós pelegrinatge lent sentir arreu els seus anhels y guanyant sempre cors pera la patria, el que ab son volúm de discursos, a qui tan bé li escau el títol de *Cants a la patria* qui perdurará el valer de la seva obra de propagandista.

Més ara si que deixo la ploma amichs, y m'escuso de parlarvos del dever que tenim tots els cata-

lanés, d'escoltar la veu dels joves poetes que han iniciat la idea del homenatge y que tan ben acullida ha sigut arreu.

Conech el propòsit que teniu vosaltres, amichs, de fer tot lo que sigui al vostre alcans pera que la festa siga digna de consagrarla Catalunya al seu fill preclar que aixís com els noms de Lluís, Ausias March y Montaner ens parlen de les grandeses de nostra nacionalitat antiga, les generacions futures al parlar del nostre Renaixement hi ajuntin per sempre el nom gloriós de Angel Guimerà.

S. ARMENTÉ Y MONSONIS.

Balaguer Mars 1909.

Els obrers als pobles de fora

A la ciutat, avuy dia, compten els obrers ab infinitat d'associacions, que, apart del desenrotllo que prenen cada dia mes creixent sobre les questions politiquies y mundials, hi han seccions especials d'esbarjos y de propaganda cultural pera agermanar la vida y el desenrotllo físich ab la vida espiritual aportantlos coneixements, instruintlos pera ferlos més factible la vida ab els homes tots, y pera'l millor coneixement de totes les causes que'ls envolten, y això fa que agrupantse'ls homes visquin ab complerta armonia.

Y aixís l'obrer se troba que després de continuu treball de la semana'l diumenge's reuneix ab els seus companys y ab homes competents ab les materies que'ls exposen, fentlos compendrer, educantlos, fent al ensemps que gaudir les coses de Natura, adquirir coneixements que'ls posa en condicions superiors, alluyantlos també de la vida monòtona y vegetativa.

En els pobles de fora, aquestes condicions qu'eleven a un cert grau de cultura als homes, trobem que es fa més difícil, ja siga per manca de medis, o perque fins are no hi hagut cap entitat capdal que se n'hagi preocupat com deuria, y'ns trobem que la gent rústega de fora després del continuu treball de tota la semana no tenen cap altre esbarjo qu'anar el diumenje a un cafè plé de taules y banchs a jugar el truch, o fé'l *tuti*, sense donarhi jamai per may en els seus locals ni una conferencia de divulgacions científiques, ni organisar excursions, de coneixements naturals.

Y la vida d'aquella gent resulta grisa y trista igualantlos a una màquina, puig el llur treball l'executen cotidianament d'una manera automàtica, no comprenent la aquesta armonia de treball dels homes, pensantse que's deu treballar per

menjar no més; y que'l qui té una renda deu fer vida de burgés.

Els rústechs pagesos, per exemple, sense cap més coneixent agrícola que'ls que li ha ensenyat la pràctica, no dona l'importancia que l'agricultura's mereix perque desconeixen la seva necessitat y'l principal paper que des'empenya en tre'ls homes.

Y lo que diem dels pagesos podríem dirho de totes les industries, y això es causa de que als obrers dels pobles no s'els educa com se deuria pera fer de la nostra terra un poble fort, y'ns trobem ab una vida rutinaria la dels pobles, una vida trista per més que'ls poetes cantin les seves grandeses que no té, puig el poble que desconeix les causes de la vida dels homes, y que compta ab molts analfabets no podem dir que s'hi visqui la Vida.

La vida al camp es molt bonica y s'hi respira pur l'aire, més resulta empobrida perque l'home no hi troba el menjar espiritual, y la fa aborrible, perque encara que vegi al poble senzill, bonich, li falta l'ànima y això la fa trista.

Nosaltres, donchs, voldríem que escampessin pels pobles de fora, tot aquest estol de societats que al ensemps que procurin el millorament de la condició del obrer, fan de que aquet sigui quelcòm més que un pagès, teixidor o comerciant, procurantli el *manná* de l'ànima y fent de manera que conegui les coses que l'envolten.

D'aquesta manera va adquirint nous coneixements, y apart de que l'fan un ser més o menys instruit el fan més sociable entre'ls homes ab els quins ha de viurer.

Donchs tots devem cooperar a l'obra de millorament social, no apartant, si no fent més suggestiva la vida de les societats en bé de la classe obrera.

D'aquesta manera serà molt lo que podrem conquerir, emprò devem ferho sobremanera pels pobles de fora que avuy se veuen mancats de totes aquestes condicions que aixequen als obrers fins a un cert grau de cultura.

LLUIS FÀBREGA Y AMAT.

AVIS

Per rahó de la festa d'ahir y haventse tingut d'avensar d'un dia el tiratge del present número, no han pogut entrarhi cartes y originals de nostres col·laboradors de fora, y d'aquí que han vingut a nostra redacció quan el número ja era en màquina.

Negociat de Comunicacions

A. S. y S.—Acceptat.
H. N. y M.—Port de la Selva.—Tot anirà.
M. Puig y G.—Ja li va'm dir que'l seu article no tenia interès. Per no demés trobem que tant bé escriu en català com en castellà. Envihi altres coses. La nova de les conferencies ja la veurà publicada.

Imp. LA TERRA

L'accident de l'auto

EL SENYOR.—El meu *chauffeur* no es responsable. Les aceres son pels peatons, l'*arroyo* es pels cotxes; donchs no venint al nostre terrenó estem en paus.